

Lusten en lasten eerlijk verdelen

Er is breed draagvlak voor een eerlijke verdeling van de lusten en lasten van het klimaatbeleid. Dat is nodig om het draagvlak voor klimaatbeleid te vergroten en daarmee de transitie te versnellen. Maar, wat zijn criteria voor een eerlijke verdeling?

In deze notitie geven Milieudefensie, Natuur & Milieu, de Natuur en Milieufederaties, Greenpeace, ODE Decentraal, FNV, de Woonbond, ActionAid, Oxfam Novib, Both ENDS,, TNI en de Jonge Klimaatbeweging een kader aan het Klimaatberaad om de verdeling van lusten en lasten van het Klimaatakkoord te bespreken.

Als groene coalitie constateren we dat **de kern van het vraagstuk ligt in de vraag wie de extra belastingen voor financiering van het klimaatbeleid gaat opbrengen**. Wij stellen voor om alle klimaatbelastingen in één maat uit te drukken: €/t-CO₂. Daarmee wordt inzichtelijk dat een meer uniforme klimaatbelasting het klimaatbeleid kan financieren én grote en kleine vervuilers prikkelt tot verduurzaming.

In een effectief klimaatakkoord waarin iedereen mee kan doen: wordt rekening gehouden met financieel kwetsbare burgers en bedrijven; worden alleen subsidies gereserveerd voor echte klimaatoplossingen, en; wordt de lokale omgeving in toenemende mate eigenaar van duurzame energieopwekking.

Milieudefensie, Natuur & Milieu, de Natuur en Milieufederaties, Greenpeace, ODE Decentraal, FNV, de Woonbond, ActionAid, Oxfam Novib, Both ENDS, TNI en De Jonge Klimaatbeweging

juli 2018

De netto klimaatlasten voor burgers en bedrijven

Discussie: de kern van het verdelingsvraagstuk ligt in de vraag wie de extra belasting opbrengt.

Wij definiëren de financiële consequenties van de energietransitie primair vanuit het perspectief van burgers en bedrijven die de lasten en lasten aan den lijve ervaren. Dat betekent het volgende:

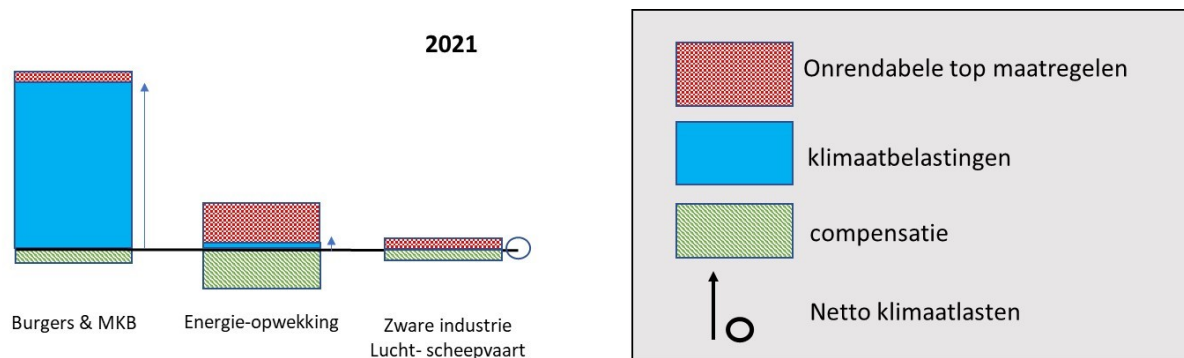
De **Klimaatlasten** die burgers en bedrijven betalen bestaan uit twee componenten:

- *Klimaatbelastingen*: dat zijn milieubelastingen, zoals energiebelastingen, accijnzen op brandstoffen en de Opslag Duurzame Energie (ODE).
- De *netto jaarlijkse kosten van investeringen in klimaatoplossingen*: dat zijn de jaarlijkse meerkosten, ook wel 'onrendabele top' genoemd, zoals burgers of bedrijven die ervaren.

Klimaatlusten zijn eventuele financiële compensaties die beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld SDE⁺ subsidies voor bedrijven en de salderingsregeling voor burgers die zonnepanelen hebben.

De **netto-klimaatlasten** die een burger of bedrijf ervaart is de optelsom van de lasten en de lusten, zie *figuur 1*.

De geschatte *klimaatbelastingen* onder het vastgestelde beleid bedragen in 2021 circa €17 miljard [1]. De *onrendabele toppen* van investeringen in klimaatoplossingen worden, voor zover wij weten, niet gemonitord. Die liggen momenteel met name in de duurzame energieopwekking. Vereenvoudigd kan gesteld worden dat de onrendabele toppen van investeringen *gecompenseerd* worden door subsidies. Die bedragen in 2021 ongeveer €3 à 4 miljard per jaar, met de SDE⁺ als veruit de grootste post [2].

Figuur 1: Illustratie van de componenten van de netto-klimaatlasten in 2021, onderscheiden naar drie groepen. De hoogte van de balken is indicatief voor de situatie in 2021.

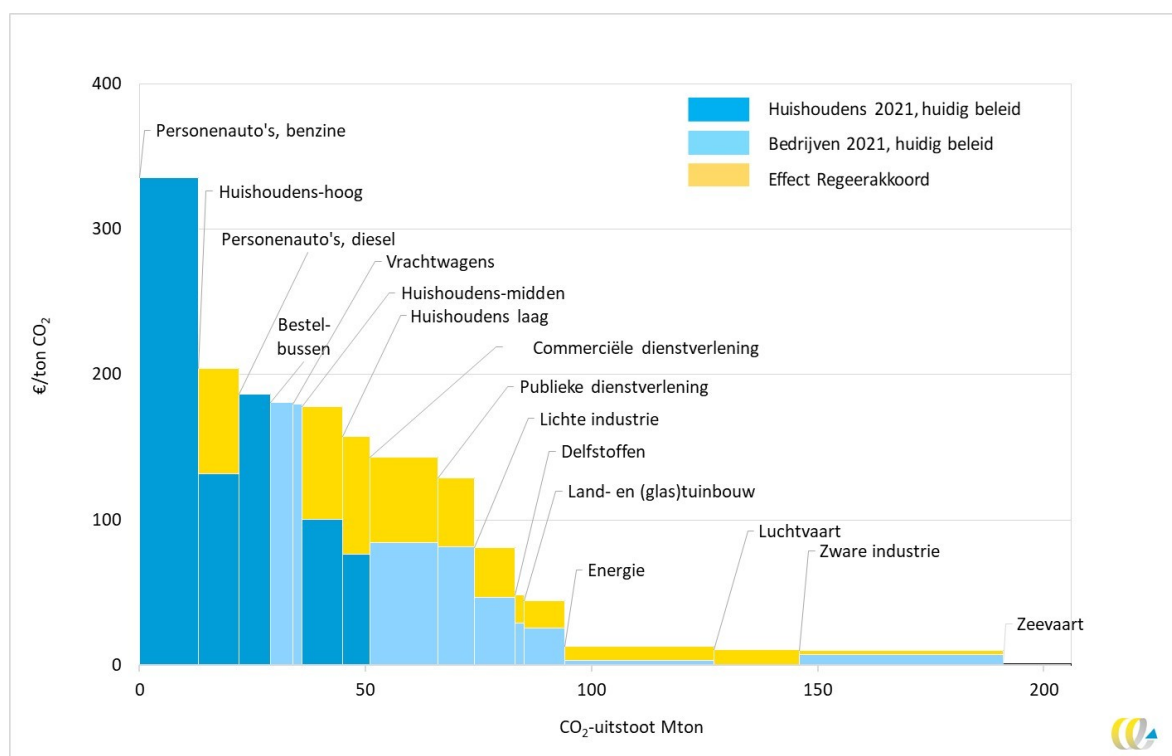
Door de afspraken in het klimaatakkoord worden in verschillende sectoren veel extra klimaatmaatregelen genomen. Daardoor zullen richting 2030 de *onrendabele toppen* met enkele miljarden euro's per jaar toenemen. Daarvoor zal ook extra compensatie nodig zijn¹, zodat iedereen mee kan doen in de transitie. Daarmee is de cruciale vraag: **wie betaalt de extra (klimaat)belastingen die nodig zijn voor die compensatie?**

1 Merk op: financieringsconstructies, zoals gebouw-gebonden financiering, kunnen de onrendabele top verlagen en daarmee de noodzaak voor financiële compensatie door subsidies wegnemen.

Energiebelastingen zijn klimaatbelastingen

Discussie: door energiebelastingen uit te drukken in €/t-CO₂ ontstaat inzicht in de verdeling van klimaatbelastingen over sectoren.

Twintig jaar na het invoeren van de energiebelastingen is het sturen op CO₂-reductie het hoofduitgangspunt van het kabinet geworden [3]. Daarom is het logisch om energiebelastingen te vertalen naar een CO₂-belasting. Dat wordt geïllustreerd in *figuur 2*. Daarin zijn per sector de energiebelastingen en brandstofaccijnzen en de opslag duurzame energie (ODE) vertaald naar tarieven in €/t-CO₂ en afgezet tegen de CO₂-emissie van sectoren. Zo ontstaat inzicht in de mate waarin sectoren betalen voor het klimaat. De oppervlakte onder de curve in *figuur 2* geeft het totaal aan betaalde klimaatbelastingen weer.

Figuur 2: Verdeling klimaatbelastingen in 2021. Op de Y-as zijn energiebelastingen en -accijnzen uitgedrukt in €/t-CO₂. Op de X-as staan de energie gerelateerde CO₂-emissie van sectoren. Emissies van de elektriciteitssector zijn aan de sector én de eindgebruikers toegekend. Bron: CE Delft [1].

Onderzoek van CE Delft maakte duidelijk dat de afspraken van het regeerakkoord de verdeling van klimaatbelastingen schever hebben gemaakt [4]. Ook kunnen de belastingen vergeleken worden met de CO₂-prijs die door de wetenschap als 'Parijs proof' wordt gezien; die moet in 2030 minimaal 50-100 €/t-CO₂ bedragen en richting 2050 toenemen naar gemiddeld 500 €/t-CO₂ [5, 6].²

² De curve laat de prijs zien die sectoren via energiebelastingen en -accijnzen voor CO₂-vervuiling betalen, zodat sectoren daarop onderling vergeleken kunnen worden. Fossiele brandstoffen veroorzaken ook andere vervuiling, zoals luchtverontreiniging [8]. De prijs daarvan is niet in deze curve meegenomen.

Criteria voor belasting en compensatie

De criteria van de groene coalitie voor een eerlijk Klimaatakkoord.

De vervuiler betaalt voor CO₂-vervuiling:

- Er is een effectieve prikkel nodig voor verduurzaming, die geldt voor iedereen [5].
- Wanneer er nieuwe klimaatbelastingen geïnd worden om het klimaatbeleid te financieren, moet daarom de klimaatbelastingencurve minder scheef worden.
- Dat kan wanneer grote vervuilende bedrijven in 2030 een CO₂-bodemprijs betalen van 50-100 €/t-CO₂. Dit is de wetenschappelijke vastgestelde prijs om 'Parijs proof' te zijn' [6, 7].
- Een alternatief voor financiering van het klimaatbeleid is, om de financieringsopgave fifty-fifty te verdelen over burgers en bedrijven via andere belastinggrondslagen. Zodat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.

Compenseer waar nodig, zodat iedereen mee kan doen³:

- De netto-klimaatlasten, of anders gezegd de woonlasten, van huurders en woningbezitters met lage inkomens nemen niet toe.
- En er wordt rekening gehouden met de internationale concurrentiepositie van bedrijven.
- Voor subsidies aan burgers en bedrijven geldt eenzelfde criterium: subsidies verkorten de terugverdientijd van onrendabele maatregelen tot 7 à 10 jaar⁴.
- Klimaatsubsidies gaan naar structurele klimaatoplossingen. Daar horen opties als grootschalige elektriciteitsopwekking met biomassa, CCS en mestvergisting, niet bij. Want die verschuiven de echte oplossingen naar elders of later.

Betrek burgers en werkenden bij de transitie:

- Voor groei van grootschalige wind- en zonne-energieproductie op land is meer lokale zeggenschap en draagvlak noodzakelijk. Nieuwe projecten komen daarom voor minimaal 50% in eigendom van de lokale omgeving.
- Klimaatbeleid kan leiden tot sluiting van bedrijven; bijvoorbeeld kolencentrales en (melk)veehouderijen. De werknemers en boeren verdienen een goede regeling voor omscholing en compensatie.

3 Noot: deze notitie heeft betrekking op de binnenlandse klimaatdoelstelling van het Klimaatakkoord. Het hier voorgestelde mechanisme van klimaatfinanciering is ook van toepassing op de klimaatverantwoordelijkheid die Nederland heeft t.a.v. ontwikkelingslanden [9].

4 Overeenkomend met een projectrendement van 7-8% [10].

Referenties

- [1] CE Delft (2018). [Klimaatbelastingencurve](#).
- [2] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/03/21/kamerbrief-over-stand-van-zaken-hernieuwde-energieproductie>
- [3] Ministerie van Economische Zaken (2016). Energierapport – transitie naar duurzaam.
- [4] CE Delft (2018). Indicatoren voor een rechtvaardig klimaatbeleid.
- [5] PBL (2018). [De vervuiler betaalt te weinig](#).
- [6] Carbon pricing leadership coalition (2017). [Report of the high-level commission on carbon pricing](#).
- [7] PBL/CPB (2015). WLO Klimaatscenario's.
- [8] Drissen, E. & H. Vollebergh (2018), Monetaire milieuschade in Nederland. Een verkenning, Den Haag: PBL Planbureau voor de Leefomgeving.
- [9] Oxfam Novib (2018). [Hoog spel met Klimaatgeld](#).
- [10] CE Delft (2016). Evaluatie van de SDE⁺ regeling.